HuGBC
Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council

1093 Budapest, Lónyay u. 29.
www.hugbc.hu

Emerging Member of the World Green Building Council

Vélemények és javaslatok a Nemzeti Épületenergetikai Stratégia tervezetéhez
Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete (HuGBC)

Egyesületünk rendkívül fontosnak tartja a stratégia elkészültét és szorgalmazza annak mihamarabbi elfogadását. A meglévő épületállomány Magyarország jelentős vagyonát képezi, annak fenntartható és az energiahatékonysághoz jelentősen hozzájáruló fejlesztése kiemelt feladat kell, hogy legyen a jövőben. A Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (továbbiakban: NÉeS) alapozza meg, hogy a következő évtizedekben mi történik és mennyire hatékonyan tud az épített környezet és annak használata hozzájárulni a országos primerenergia-felhasználás és károsanyag kibocsájtás csökkentéséhez. Ma az épületek részaránya az elsőben közelítően 40% (fűtés, hűtés és használati melegvíz), a másodikban közel 30%, a legnagyobb megtakarítási lehetőséget képviselve. A HuGBC maximálisan egyetért a NÉeS_SKV azon megállapításával, hogy kritikus kérdés az energiapolitikai és a fenntarthatóság irányú ágazati stratégiák, koncepcionális tervdokumentumok célrendszerének összehangolása. Jelenleg számos stratégiai dokumentum születik, azok egymásra hatása, szinergiáik kihasználása nem elégséges. Konkrétan, jelen dokumentum iparosított lakóépület programjához szoros kapcsolatot kellene teremteni a Távhőfejlesztési Cselekvési Tervvel, a mérföldkövek, a költségek és a célértékek tekintetében.

A dokumentum részlegesen felel meg AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2012/27/EU IRÁNYELVE (2012. október 25.) az energiahatékonyságról kötelezésnek. Tudomásunk szerint ezen anyagon túl nem készül más, a meglévő épületállomány fejlesztésével foglalkozó tanulmány, stratégia. Az irányelv 4. cikkelye (Az épületek felújítása) kötelezi a tagállamokat, hogy 2014. április 30-ig hozzák létre, majd azt követően háromévente vizsgálják felül a magán és köztulajdonban lévő lakó- és kereskedelmi célú épületek nemzeti állományának felújításába történő beruházások ösztönzésére létrehozott hosszú távú stratégiát. A NÉeS – hivatkozva is az irányelvre – e stratégiának tekinthető. A tartalmi követelmények az irányelv szerint:

a) a nemzeti épületállomány áttekintése statisztikai mintavétel alapján, ha úgy szükséges;

b) az épülettípusoknak és az éghajlati zónáknak megfelelő költséghatékony felújítási megközelítések meghatározása;

c) olyan szakpolitikák és intézkedések, amelyekkel ösztönözhetők a költséghatékony mélyfelújítások, ideértve a szakaszos mélyfelújításokat is;

d) a magánszemélyek, az építőipar és a pénzügyi intézmények beruházásaira vonatkozó iránymutatások tekintetében előretekintő perspektíva kialakítása;

e) a várható energiamegtakarítás és a további előnyök bizonyítható becslése.

A NÉeS az első kettőt részletesen, a további hármat csak részleteiben fedi. Fontos lenne e háromban is pontosabb, határidőkhöz és célértékekhez kötött iránymutatást adni a cselekvési terv konkrét javaslataihoz.

A HuGBC egyetért a meghatározott prioritásokkal, átfogó célokkal. A specifikus célkitűzések rendszere egyrészt tartalmaz felsőbbrendű jogszabályokból eredő kötelezettségeket, metodológiai peremfeltételeket és konkrét célokat. Javasoljuk a nem céljellegű elemeket külön rendezni, azokat „peremfeltételként" nevesíteni. A specifikus célokban rendezettebb rendszert alkot a „Környezeti értékelés a Nemzeti Épületenergetikai Stratégia STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLATÁHOZ" (továbbiakban: NÉeS_SKV) csoportosítása (14-15. oldal), ennek átvételét javasoljuk, e szerinti átfogalmazást.

A NÉeS az épületenergetikai célértékének a Nemzeti Energiastratégia 2030-ra hivatkozva 2020. évre 49 PJ/év, 2030-ra 111 PJ/év megtakarítást fogalmaz meg. Erre alapozza (részletes felmérések és számítások alapján, a két felújítási forgatókönyvek alapul vételével) a lakóépületek és középületek felújításával elérendő energia megtakarítási célokat.

A megtakarítási célok felosztásnál HuGBC egyetért azzal, hogy a legnagyobb mértékű energia megtakarítás a meglévő lakó- és középületállomány energetikai felújításával érhető el. Vitatjuk azonban az arányt, pontosabban a másik két szempont hozzáadott értékének mértékét.

Véleményünk szerint a lakossági tudatosítás akciókkal az "Egyéb energia megtakarítások épületeknél" sorra tervezett 5 PJ mélyen alulértékeli a használati szokások változásában rejlő lehetőségeket. A technológiai lehetőségek hangsúlya mellett a stratégiának alaposabban kell foglalkoznia a szemléletformálásban, tudatos fogyasztás kialakításában rejlő lehetőségekkel. A HuGBC és számos más társadalmi szervezet, a média és a közoktatás bevonása akár 20-30%-os energiamegtakarítást is eredményezhet. Mértékének meghatározására javasoljuk, hogy K+F projekt kerüljön nevesítésre a cselekvési tervben.

Az épületenergetikai program fontos része a települések aktív részvétele. A társadalmi szervezeteken túl számos településen születtek a stratégia irányába mutató döntések, akciók. Javasoljuk nevesíteni a NÉeS-ben a települések kontribúcióját. A Polgármesterek Szövetségéhez[1] mára 25 magyar települési önkormányzat csatlakozott, 2,24 millió lakost érintve, és közülük 20 elkészítette és benyújtotta a település fenntartható energia akcióprogramját (SEAP), közülük 9 már elfogadásra került. Az akcióprogramok jelentős fejezete az épített környezet (beleértve az új épületeket és a jelentős felújításokat). Az akcióprogramok megvalósítása részben saját forrásból történik, részben számít a NÉeS-ben is felmerülő nemzeti és európai uniós forrásaira. A kidolgozottság, a növekvő szerepvállalás és a szinergikus hatások miatt a forrásallokációban javasoljuk ennek megjelenítését.

[1] "A Polgármesterek Szövetsége helyi és regionális önkormányzatokból álló fő európai mozgalom, amely önkéntes elkötelezettséget vállal az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások saját területükön történő használata iránt. Az elkötelezettséggel a Covenant aláíróinak az a célja, hogy elérjék és túlszárnyalják az Európai Unió által 2020-ra kitűzött 20%-os CO2-kibocsátás csökkentést." Forrás:http://covenantofmayors.eu/

A fenti települések mellett minden jó gyakorlatot fel kell kutatni és bemutatni és példaértékűvé tenni. Javasoljuk, hogy pénzügyi alap kerüljön létrehozásra az „Energiahatékony Magyarország" jó példái működésének, szerves fejlődésének segítésére, a nagyközönség számára történő bemutatására, a jó példák közötti kapcsolattartásra, kommunikációra, az egymástól való tanulás és hálózatosodás elérésére. A járásokban kialakított demonstrációs központok országos hálózatát kell létrehozni, mely a jó példákat közvetlenül elérhetővé teszik az ott élők számára.

A megtakarítási célkitűzések "vállalkozások épületeinek felújítása" által képviselt értéket is alulértékeltnek tartjuk, hiszen az Európai Bizottságnak benyújtott 2014-20-as Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programban a "4. Prioritás Energia - Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban" célcsoportja a vállalkozások és közintézmények, és keretösszege 69,01md Ft (Uniós támogatás: 58,66, nemzeti önrész: 10,35).

A NÉeS a stratégia megvalósításának pénzügyi keretét rögzíti. Ez fontos! Az érték meghatározásának metodológiája viszont nem kerül ismertetésre.

A pénzügyi keretből az elemzések alapján adja meg az egyes lakóépülettípusokra és középületekre vonatkozó célkitűzéseket: 2.400 középület, 380.000 iparosított technológiával épült lakás, 190.000 hagyományos társasházi lakás és 130.000 családi ház épület felújítását javasolja. Nem értünk egyet a paneles lakások ilyen súlyával. Az elmúlt években sikeresen bonyolított PanelPlusz program keretében a 700ezer lakásból közel 300ezernél energiahatékonysági felújítások történtek. Ezzel szemben a családi házas lakásállományban és a városrehabilitációs területek társasházaiban több évtizedes hátralék halmozódott fel az új lakás építést támogató jogi és pénzügyi feltételek következtében. A paneles épületek épületenergetikai felújítását nem tartjuk szerencsésnek az épületállomány szerkezeti felmérését/elemzését megelőzően. Az épületek többsége a szerkezeti állapot élettartamát vagy meghaladta, vagy ehhez közelít. Bármilyen hatékonyságnövelő beruházás csak akkor javasolható, ha tudjuk, hogy az élettartamán belül nem kerül a szerkezeti felújításra (jelentős szerkezeti problémák esetén esetlegesen elbontásra) sor.

A NÉeS hazai épületállományának helyzetelemzése rendkívül alapos és tiszteletreméltó vizsgálatban mutatja be a mai helyzetet. A lakásállomány nagysága – feltehetően a dokumentum előkészítésének idejében még nem létező 2011-es népszámlálás miatt – minimálisan eltér annak adataitól. A KSH szerint 4,39 millió lakás, ebből lakott: 3,91 millió. A tanulmány 4,36 millió lakással számol. A tipológia 15, szerkezeti állapotra alapozott típust különít el, jól leírva a lakástípusokat. A középületek típusainak felállítása értelmezhetetlen. Javasoljuk egyként tekinteni, hiszen azok egy típuson belül is rendkívül különböző felújítási fajlagos költségeket és energiahasználati csökkenést eredményezhetnek. De legalábbis javasoljuk a végtelen mennyiségű, jelentős eltéréseket nem mutató típusok összevonását. Ezt különösen indokolná, hogy a középületek állami, önkormányzati illteve intézményi tulajdonosi háttere egy jól menedzselhető támogatási program kidolgozását és lebonyolítását tenné lehetővé, hogy használatuk és látogatottságuk miatt komoly PR és lakosságtájékoztatási lehetőségeket kínál az energetikai felújítások módjainak és eredményeinek bemutatására és hogy középületeink jelentős része komoly építészeti értékeket képvisel. A

középületek esetében a HuGBC javasolja, hogy ne a költségoptimum, hanem a közel nullás célérték kerüljön a stratégiába.

Az épületállomány jelen mintavételes eljárását követően felállítandó egy nemzeti adatbázis, amelyben az alapvető műszaki, használati, energiahasználati és kibocsájtási adatok rendelkezésre állnak egyrészt a stratégia megvalósulásának monitoringja, másrészt a folyamatok elemezhetősége érdekében.

A felújítási változatok modellezése, és a különböző típusokra vonatkozó megvalósítási javaslat a költséghatékonyság és a közel nulla energiahatékonyság műszaki céljai alapján került meghatározásra. Értelmezésünk szerint nem használta a 3.2.4. fejezetben bemutatott szociológiai háttér típusokra bontott elemzését. Továbbá kérdéses, hogy mennyire került beszámításra, hogy az energiahatékonyságra fordított pénzek az épületek jövőbeni értékállóságát is javítják, a nem megfelelő technológia alkalmazása tömeges értékvesztéshez vezethet. Javasoljuk a tisztán műszaki alapon nyugvó számszerűsített javaslatot felülvizsgálni, annak hatásait értékesíteni, és megfogalmazni a típusokhoz kapcsolódó támogatási és piaci finanszírozási differenciálást.

A HuGBC javasolja a célok elérését jelentősen befolyásoló három, a kormányzat hatáskörében álló témakör hangsúlyosabb kezelését: 1. a jogi keretrendszer hatékonyságnövelése, 2. Közbeszerzések, 3. Pénzügyi konstrukciók.

A NÉeS a jelenlegi műszaki szabályozórendszer kritériumait veszi alapul. Javasoljuk a jogi rendszer hatékonyságnövelő módosítását a stratégia részévé tenni. Az épületenergetikai követelmény-előírások következetes alkalmazása, valamint az épületenergetikai előírások fokozatos szigorítása, és azok betartásának ellenőrzése kritikus a stratégia és az ország energiahatékonysága szempontjából. Nem elegendő az épület burkolatára és szigetelésére koncentrálni, hanem figyelembe kell venni az építészeti megoldásokat (pl. légtömörség, épületek passzív napenergia-hasznosítása, stb.), valamint az épületgépészet és fűtési rendszer egymásra ható jellemzőit (pl. hővisszanyerés), a megújuló energiaforrások integrálásának lehetőségét.

A lakó- és középületállomány energetikai felújításánál nevesített “hőszigetelés, nyílászáró csere, fűtési rendszer korszerűsítése” mellett jelentős, az energiahatékonyságot növelő tényező az épületautomatika, amely egyben költséghatékony is. A már elérhető épületautomatikai megoldások (elektronikus, egyedi, igényfüggő helyiséghőmérséklet szabályozás, az épületenergia-menedzsment/felügyelet), amelyek túlmutatnak a jelenleg, a TNM rendeletben előírt vagy javasolt műszaki szinten, a legrövidebb idő alatt megtérülő korszerűsítési lehetőséget jelentik, így alkalmazásukkal a költség-optimum előírások is teljesíthetőek. A TNM rendeletben meghatározott technikai megoldásokhoz képest jelentős, a szerkezeti átalakítások hatásával is összemérhető mértékű, megtakarítási többlet található ezen a területen, amelyek köz- és kereskedelmi épületek, családi házak, illetve akár társasházak egyedi lakói számára is megvalósíthatóak. Javasoljuk a vonatkozó kalkulációs módszerek, rendeletek felülvizsgálatát, az uniós szabványokkal (pl.: EN 15232:2012) való harmonizációját, mivel azok torzítják az elérhető valós megtakarítási értékeket.

Egyesületünk rendkívül fontosnak tartja egy minimális környezettudatos építési, ezen belül energiahatékonysági szempontrendszer bevezetését, és annak alkalmazását a közbeszerzések és közberuházások lebonyolításánál. Az üzleti szektorban már elterjedt nemzetközi minősítő rendszerek mellett az Európai Unió számos kutatást, projektet támogat, amely egyszerűsített, a közösségi szféra által elérhető, a középületek számára vonatkozó egységes minősítési eszközt dolgoz ki és közösségi szinten történő bevezetését szorgalmazza. A NÉeS intézkedései közt jelenjen meg a közberuházásokhoz használandó egységes környezettudatos minőségi követelményrendszer létrehozása, amely előkészítéséhez egyben a HuGBC felajánlja szakmai tudását.

A pénzügyi konstrukciók tekintetében javasoljuk általánosan rögzíteni, hogy – a mai gyakorlattól eltérően – a támogatás ne az elköltött pénzhez, hanem az épületekben felhasznált energia (fűtési, hűtési és villamosenergia igények) mennyiségének csökkentését középpontba helyező megtakarításhoz kapcsolódjon. A NÉeS középtávú időszakában még jelentős közösségi támogatási forrásokra lehet számítani, azonban szükséges egy olyan rendszer stratégiában történő nevesítése, amely a 2020-as évekre egyre nagyobb arányban piaci alapon teszi majd lehetővé az épületenergetikai felújítások megvalósulását, elérve a 2020-2030-as évek közti és azon túli hatékonyabb mutatókat is. Ennek megfelelően a pénzügyi tervezésnél egy dinamikus (lassan induló, fejlődő, csúcsidőszak és egy lefutó) pénzügyi terv szükséges, illeszkedve a támogatási konstrukciók megismeréséhez és a felkészüléshez, valamint a kifutó közösségi pénzekhez.

Javasoljuk az általános észrevételeknél megfogalmazott konkrét javaslatokat az intézkedésekbe bevenni.

"A NÉeS megvalósításának költségvetési és foglalkoztatási hatásai" fejezet a célértéknek megfelelő 1751 milliárd Ft beruházási költséghez tartozó, a mai szokásos támogatási arányokhoz vett 80,2 milliárd Ft éves állami támogatás alapján került kidolgozásra. Javasoljuk több szcenárió értékelését, tekintettel arra, hogy más esetek az energiahatékonysági mutatókon túli gazdasági, társadalmi, foglalkoztatási eredményei kedvezőbbek lehetnek. Javasoljuk olyan alternatíva vizsgálatát is, amely más ágazatok (pl. a falvak szennyvízcsatornázására fordított összegek) forráslehetőségeit bevonja a komplex, a környezeti kérdések mellett gazdasági-társadalmi hatásokat is eredményező, a fenntarthatóság irányába mutató hazai építőanyag (pl. hőszigetelés), épületszerkezet és épületirányítás gyártásának és kutatásfejlesztésének támogatásába.

Véleményünk szerint a NÉeS monitoring rendszere kidolgozatlan.

Kérjük észrevételeink megfontolását és javaslataink figyelembevételét a Nemzeti Épületenergetikai Stratégia véglegesítése és elfogadása során.

Budapest, 2014. október 10.

Baross Pál FRICS
HuGBC Elnöke

A vélemény elkészítésében közreműködtek az Egyesület tagjai:

Beleznay Éva
elnökségi tag

és

Baross Pál, elnök
Dr. Pálvölgyi Tamás, alapító tag
Rácz Zoltán, tag
Szakos Péter, tag
Szekér László, tag

Kapcsolat:
Tornóczky Mónika, HuGBC titkár
tornoczky.monika@hugbc.hu

Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council (HuGBC)

HuGBC
Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council